

NUKAN MAAMENI YENƐYII'BO PELE HU

Dɔn juwoo gbalatɔmaa

A ke kaalonna da tɔɔi gaa nukan nei yene yiihu diə legboɔɔba laa, tɔlinmo laa da lilaa di nwundɔɔi.

A ke lɛnɛ nukan dɔɔi gaa maane yene nuan diə peli kweiwoo boi, diə laa di maameni la, yi di hwa ke ƚeimaapɔn da mɔno di hu, bə keke yɛnɛnuan kaa boi.

A ke tɔɔi gaa nukan nei yeneyii hu bə maane maa ə kɔnwɔ, hoge nukan hwɛpa pənə hwə gwei təgə hemei loi hu ƚeitɔwɔnuan diə.

A ke loiqaa keke yepuɔ gehu bə maane gu hwaɲa tɛgɛ boi.

A ke loi keke hu nuan bɔwoo fa, tɔɔi lele gaa hinaa di wɔɔ Kaalonnaa hu, yai a di wɔɔ tɛtɔwɔ yii lele ƚeikulo, yɛ pənə yɛ di wɔɔ yii naane legboɔɔba laa hui.

A ke yene loi keke da ɲɔɔ kpɔn genei bə di liimu ə həgə negboɔɔba lelei da tɔɔi gaa nei yene yii hu maa meni bai.

A ke gilipahie tɔnoɔi ti hwilən nukan dɔɔi da ɲɔɔ legboɔɔba laa bə ge, əle yaɓə ke a di liimu həgɛɛ a gbɔɔkpɔ, yili bə a ge loi keke diwɔɔ ƚaakpɔn gene ə bo yene.

Maane nutɛitɛi, ə make a kpɔma yiqaa di gɔl diə, maakweli, da hutɔ bə da negboɔɔba, da tɔɔi gaa nukan nei yeneyii hu di hee di kpanɲa kenaa keke bə, ə make bɛyi ə wɔ ƚaawooɓo kaa lai, yili keke bə gei yene bilibili gemei ɲɔ ƚaakpɔn genei ƚei zea kaa Amɛlik loi hui, ə dɔn ɲaa ƚei laa a pɔlo kpalaɔ ɲɔ holo pou (10) gwɛlan nwaatɔno pulu ɲun meinan yenan kɔu meihaaba (1948).

Dɔn ɲoo toloo 1

Nukan gele kaa pələ kaa tanɔn, yiliɓa nu kəle maawiɔ pələ da tɔɔi gaa nei yeneyii hu kepələ kaalo tanɔn; di kemeni a nukan ɲaa bə geɛ hwəkeli welikɛmaa ə lo di luwai.

Dɔn ɲoo veele 2

Dɔn ƚei huwoo kaa nukele fa tanɔn, guloju hwə ma yɛ ə ke a huwu meni, gu kɔlo kepələ, gu lawoo, ƚaala meni kena bələ, kilipahie huwu lope, nei hu yii bo pələ fa, hɛn ɲɔɔɓo pələ pɔ da nukaapələ da zəgɛi, yɛ ə ke a hulonu da nɛnu yilipulu, yɛ ə ke loi gaa gbɔɔba ju mun, yɛ ə ke a loi yi gaa nii mɛlan noɔi yemu a ju mun dɔn ƚei huwoo kaa nukele fa tanɔn.

Dɔn ɲoo zaaba 3

Maala kaa nukele yei ə yeneke, ə legboɔɔba laa hɔɔɔbo, əle gbinimaa yɛ kɔɲɔ.

Dɔn ɲoo naan 4

Nuta hwa peli lɛɛi lualaa hu da tɔlaalaa hu, luolaa da luoyɔu huɣu lope da kpe.

Dɔn ɲoo nɔɔli 5

Di hwə kia pai nuta mɔnɔɔboi, di hwə kia pai meni ƚaanwana laai nuta fa, yi a nu kulo nulaa hu əle eyɛ mɛlekpe ma.

Dɔn ɲoo mɛida 6

Kenɛ lope gele, maane nu keke ɲɔ kaa lonna, ə ke a gɔlon ɲaa ma.

Dɔn ɲoo meihwele 7

Nu keke peliai a ge tɔn niila ƚe tɔno mɛi. Nu keke hon bələ kaa tanɔn nukan maatɔn ƚei liila.

Dɔn ɲoo mɛihaaba 8

Maala kaa nukele yei ə li kititəgə pelɛ la; a gaa yɛ maameni yɛ ə piliju.

Dɔn ɲoo meinaan 9

Di hwa nu too gahwə ƚa, yi ɲun və mai. A wwalaketi di maakwiya ɲɔɔ loiɓa gahwa meni ɲɔɔ pələhu.

Dɔn ɲoo bou 10

Maala ka nukele yei, ə ɲɔɔ tian makɔɲɔ kititə gə pelɛla, əle dian ti ə ke a kɔlon ɲaa ə make meni lopee daa zenwuɔn.

Dɔn ɲoo boukoutanɔn 11

Nui lopee da mɛniɲɔɲɔɔ laahe ɲɔɔ, mɛniti hwa peli kei a ɲɔn, yi ɲɔn ti hwə kɔlon ni ponɔɲa kitikepelɛ la, maakɔɲɔnuaan ƚei fa.

Tɔn hwa peli nui lope honji mɛnita fa yiyai meni ti kei lowai, dɔn ti hwə ke laali; yilipulu mɛnikei lowai tɔn mə a laa nui ti mɛi, ə make a kwia.

Dɔn ɲoo boukɔu hweele 12

Nuta hwa naa lo mɛlan ƚii pələ hu, lo kpeli-kpeli, ƚei belɛn mɛni hu, da gbinifa mɛni tamaa hu, naa kala pələ pɔ.

Dɔn ɲoo boukɔu haaba 13

Maala kaa nukele yei ə hiə a niiɓapələ, əle ə he niiɓa kenaa ɲɔ loi hu.

Maala kaa nukele yei yɛ peli kuloi loi lope hu, ə make gbɔɔ loi, əle ə pənə ə ƚa gbɔɔ loi ti hu.

Dɔn ɲoo boukɔu naan 14

Nui lope da ƚeikɔu kpɔlu jeei, maala kaa ƚei ə maakilə loi takpeli hu, yiyɛn nɔiti a peli ƚee hee mu.

Maakiləlaa ti hwa peli tɛgɛi mɛni nɔɲɔn kɛmun gbɔɔkpɔ pɔ yi hwə fa loi ɲun ma mɛniɲɔɲɔn da kaala.

Dɔn ɲoo boukɔu loɔli 15

Maala kaa nukele yei ə loi lonna hɔɔɔbo.

Di hwa peli loilonna kuloi nu yei hulu mɛni hu əle maala hwə ɲɔno nu yei hwə ɲɔ loilonna maahwalin.

Dɔn ɲoo boukɔumeida 16

Nɛnu da hulonu da həli kpilayela da di laɲayela da peli heei di kepɔ guloju hwə ma yɛke la a huɣu mɛni, loilon na mɛni, əle yala pələ mɛni. Di peliɛ a di ke ƚiiɓoo ti hu, ə make di taɣai lowai.

Legboɔɔba da laana bə a hilɛtai laa ma.

Pelɛn mə fa a kpɔmaayi hɔɔtɔma, əle maala ka ƚei gbɔmayii ti da noɔi ƚeitɔwɔ nuaan di maakɔɲɔn.

Dɔn ɲoo boukɔumeihweele 17

Nukan lopee ɲɔɔɓo hɛn gaa a ɓɔɔ, ə make g boukɔuaa kpɔn ju.

Di hwa nu yee kpilan di hwə ɲɔɔɓo hɛn gulo ƚei.

Dɔn ŋoo boukɔumɛihaafa 18

Nui lɔpee a pɛli gbɔwɔ kilɪnahiə kɛi, niɪfa yiɪbo pɔlə hu. Mukulaa ɖa a pɛli niɪfa kalan gɛi, ə niɪfa yiɪbo juwu yii ɖo pɔlə hu.

Dɔn ŋoo boukɔumɛinan 19

Maala kaa nui lɔpee gɛlə yɛi ŋɔɔ kilɪnahiɛ lɛ ə gweiwoɔɖo, ə gilɪpuju kwɛli, ə ʒɔɔɖo ə nɛi nuta kpɛli ŋaa diə kɛnakɛlɛ yi ɲɔu hwa kɛ ju.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ 20

Maala kaa nukɛlɛ yɛi ə ŋundo kɛ, əlɛ ə kpɔn naa liɪlaa hu.

Di hwa nu yɛɛ kpɔlan di hwə nɔ kpɔn ju.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔu tanɔn 21

Maala kaa nukɛlɛ yɛi, ə tɔɔi ɬɔɔɖo ŋɔɔ loi ɲawoɔɖo mɛni hu, a wala kɛ a yaa kpɪniɪ, ə kɛ nui a ɲɛɛ lɛmai.

Maala kaa nukɛlɛ yɛi, ə kolokɛ gahanama ɖa ŋɔɔ loi hu. Yiyan nuta hon bɛtlə hwa tɛʒɛ mɔlan ma.

Loilonniɪ kilɪnahiə pɔlə ɖə loi ɲawoɖɔɔ a kuloju. Gilɪnahiə ti a kɔɔɔn nɔi nɔi ɲawoɖo nuan hɛ luwai a kɛ a nɔi kwei nuan kɔlɛ laamaawoo.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔuwɛɛlɛ 22

Nu kɛlɛ kɛmɛni a kpɔɲɪuyɪ ɖo mun mə gɛ, yɛ kɛ kpɔn ninimu. Ninin ti ɖə maanɛ ə pa ɖɔ a yeelaholon; yɛɔʒɛi, kaalɔnnaa, əlɛ mɛni kɔɔɔn ŋa.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔu haafa 23

Maala kaa nukɛlɛ yɛi ə kolo kɛ, ə niɪfa kolokɛ tɔlinmo da ɲaanɛ pɔlə mɛi; ə gɛ hwə pa kɛ a nui kolo hwɔ ma.

Nu kɛkolo ɖə maanɛ di zalama; ə kɛ a hulonu da nenu.

Kolokɛmun lɔpee a pɛli kolokɛnuan maakɔŋa kpɔn naai; a wala kɛti ə to da hu.

Kolokɛmun nɔpee maala kaa ɲɛi ə viɪto, ə niɪfa pɔlə ŋaa kɛ. Gɛ kolo kɛi nowai ɲɛn ə kɛ a dɔɔ; əlɛ yilɪpulu ŋɔɔ hwito lowai yɛ hala ma.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔu naan 24

Maala kaa nukan ɲɛi ŋɔɔ yii ə kɛ a beliya ju, ʒɔɔɔi hwə toa pono, yaa da nainuaan di kɛ di ɲaanɛ hu; yii hwilɛnna: kɔɔɔn mɛni, maayilimɛni, yii mɛni, da hali mɛni, bɛlɛ di maamɛni walawala ɲɛi kulo mɛni kɛlɛ ɖa.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔu ɔɔli 25

Kolo a wala kɛ ɲɛi, ɲɔn a pɛlɛma, kolo hwaa kpɛ ɲɛi, kalanɛnnaa a ʒɔɔɖo, a pɔɔɔ, a wala kɛti mɛni ta kpɛli a pɛlɛma, yi hwa pɛli gbɔɔmu, maala kaa ɲɛi yi maakpɔmaa ə ɖo.

Maala kaa logaa laa da lokolo di yɛi di kpɔmaa ɬɔɔɖo. Gbɔmaa ti a pɛli kɛi logɛlɛ ɖa, ə make a wɛlilon.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔu mɛida 26

Maala kaa nukɛlɛ yɛi di juto. Juto ti ɬɔŋɔ hwə ma, yi kpɔ hwilɛn maakwɛli kɔwɔtɔɔ ɖa. Maanɛ kolo maakwɛli lakwɔli ə kɛ kɛna kɔlɛ. Maanɛ lakwɔli kɛnɛ kɛɛ laa ə kɛ kɛnaa kɔlɛ tɔwɔ, nui lɔpɛ gɛ hwaŋa a kɛ ɲɛi.

Maakwɛli ŋun ma ya ɖaa ə nukan holoon naa ɖo, ə dɔɔ gaa ɲɛi yɛnɛ yii hu maawiye. Ya ɖə maanɛ ə wooman, ɲɛimaa hwɛli, da wɛlikɛmaa di ɔɔ loi kɔlɛ lowai, huwu ŋaa kɔlɛ lowai ə gɛ liɪla ə kɛ diyɛi.

Maala kaa a longaanuaan yɛi di di loni huto pɔlə lɛn.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔumɛihwɛɛlɛ 27

Maala kaa nukɛlɛ yɛi ə gɛti kɛ nɔi ŋɔɔ tɛtɔwɔ laa kpaalə mɛi, ə pɛlima ə dɔɔɔ kulo.

Maala kaa nukɛlɛ yɛi belihɛn, gulohɛn, maa ə kɔŋɔ.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔumɛihaafa 28

Maala kaa nukɛlɛ yɛi, ə gɛtikɛ, yɛ dɔn ŋooŋaa ɲɛi ɖo di lɛ di kpaalə mɛi.

Dɔn ŋoo bouhwɛɛlɛ kɔu mɛinaan 29

Nu yaakpɛli gɛti kaama kpɔmaa yii hu. Maahɔɔɖo gbɔmaa yii ti ɖə a pɛli ŋɔɔ nukan naa laakuloi a nɛlɛ.

Tɔɔɔi gaa nu yɛi yɛnɛyii hu da ŋɔɔ lɛgbɔɖa laa, maala kɛlɛ ɬɔɔɖɔɔ ɲɛn ɔ gaama, ya ɖaa a mɔlaa diwɛi kɔwɔtɔɔi, kpɔmaa yii hu yi hulu mɛni hwə laa.

Maala ŋaa ti da lɛgbɔɔɖa ŋaa ti, gɛ pɔlə hwa pɛli kɛi a juwu takpɛli yi yɛnɛ kɛlɛ puɔ gɛɖa hwə mo li.

Dɔn ŋoo bouhaafa 30

Kpɔlɛ ta kpɛli hwə laa yi a pɛli dɔn ŋaa ɲɛi maamɛni piliju, yɛ nu ŋɔɔ tɔɔ gaa ɲɛi yɛnɛyii hu da ŋɔɔ lɛgbɔɔɖa laa kuloi ɲɛi: yɛ ə kɛ a loi, a kpɔn, ə make gu tɛitɛi.